

ПРОЯВ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація:

У сучасних умовах активних соціальних змін особливої актуальності набуває питання формування та прояву лідерських якостей у молоді. Емпіричне дослідження здійснено на основі анкетного опитування, у якому взяло участь 55 студентів. Аналіз відповідей засвідчив, що більшість респондентів оцінюють рівень власних лідерських якостей як середній або вище середнього, зокрема в аспектах відповідальності, ініціативності, уміння працювати в команді та підтримувати позитивний соціально-психологічний клімат. Водночас результати вказують на потребу подальшого розвитку впевненості та навичок впливу на групу. Отримані дані підтверджують актуальність формування лідерського потенціалу студентської молоді в межах освітнього процесу.

Ключові слова: лідерські якості, студенти, емпіричне дослідження, соціально-психологічний клімат, лідерський потенціал, ініціативність, командна робота.

Abstract:

In today's environment of active social change, the issue of developing and demonstrating leadership qualities in young people is becoming particularly relevant. An empirical study was conducted based on a questionnaire survey in which 55 students participated. Analysis of the responses showed that most respondents rated their leadership qualities as average or above average, particularly in terms of responsibility, initiative, ability to work in a team, and maintaining a positive social and psychological climate. At the same time, the results indicate the need for further development of confidence and skills to influence the group. The data obtained confirm the relevance of developing the leadership potential of students within the educational process.

Keywords: leadership qualities, students, empirical research, socio-psychological climate, leadership potential, initiative, teamwork.

Вступ

Уміння проявляти ініціативність, відповідальність, комунікативність та організаційні здібності є необхідними для успішної командної роботи та реалізації власних проєктів. Попри це не всі молоді люди здатні проявляти активність, брати відповідальність чи ефективно взаємодіяти з однолітками. Це створює необхідність комплексного аналізу прояву лідерських якостей у сучасної студентської молоді.

Феномен лідерства є об'єктом наукової уваги впродовж усієї історії. Б. Басс розглядає його як універсальне явище, що виникло разом із першими цивілізаціями та виступає ключовим фактором ефективності в соціальних, освітніх і військових структурах [1]. А. Пільганчук та В. Кузьменко розглядають лідерство як форму соціально значущої діяльності, спрямованої на досягнення як особистих, так і спільних цілей групи [2].

Згідно з В. О. Огнев'юком, лідерство – це здатність до впливу та ініціативи, що базується на високому емоційному інтелекті, критичному мисленні та стресостійкості [3]. Л. Почебут, в свою чергу, ототожнював його з процесом управління групою. Проте Дж. Коттер розмежовує ці поняття: лідерство є механізмом впровадження змін, тоді як менеджмент забезпечує стабільність. При цьому обидва явища є критично важливими для організації [4].

У психології виділяють кілька ключових теорій лідерства [5]:

1. Внутрішнього стимулювання (К. Кешман, М. Ландсберг). Відповідно до неї лідерство базується на особистісній майстерності, зокрема самопізнанні та цілепокладанні.

2. Опосередкованого лідерства (Р. Фішер, А. Шарп), яка підкреслює, що для здійснення лідерських функцій не обов'язково займати формальну керівну позицію, а спирається на стратегічне бачення, навички співпраці та мотивацію.

Метою дослідження є аналіз лідерських проявів у студентів Вінницького національного технічного університету.

Результати дослідження

Емпіричне вивчення лідерського потенціалу було проведено шляхом анкетування 55 респондентів, більшість з яких (56,4%) належить до вікової категорії 16–18 років, а 36,4% – до категорії 19–20 років. Оцінювання здійснювалося за п'ятибальною шкалою, де 1 – зовсім не згоден, 5 – повністю згоден.

9,1% опитаних оцінюють свій досвід командної роботи значним, 45,5% – як середній та 43,6% вважають його невеликим, що може впливати на роботу у команді при виконанні групових завдань на заняттях.

Відповіді на питання щодо прояву ініціативи у командній роботі засвідчили, що 30,9% респондентів готові першими проявляти активність, що свідчить про схильність студентів до групової або суспільно корисної роботи (рис. 1).

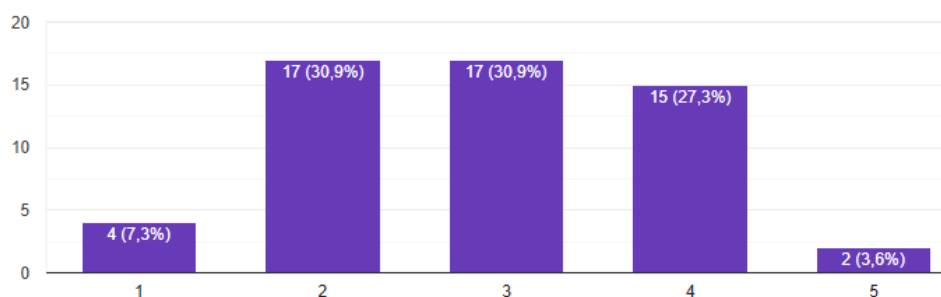

Рисунок 1 – Оцінка респондентами власної ініціативності при виконанні групових завдань

Готовність брати на себе відповідальність за результат команди підтвердили 30% респондентів, спроможність організовувати роботу інших учасників групи – 29,1%, а вміння мотивувати команду до ефективної діяльності – 25,9%. Враховуючи вікову категорію студентів, які взяли участь в опитуванні, можна припустити, що рівень мотивації може залишатись недостатньо сформованим, оскільки цей період є етапом адаптації до навчання у закладі вищої освіти.

Зокрема, 55,6 % опитаних відзначають у себе схильність до врахування думок інших та пошуку компромісів (рис. 2).

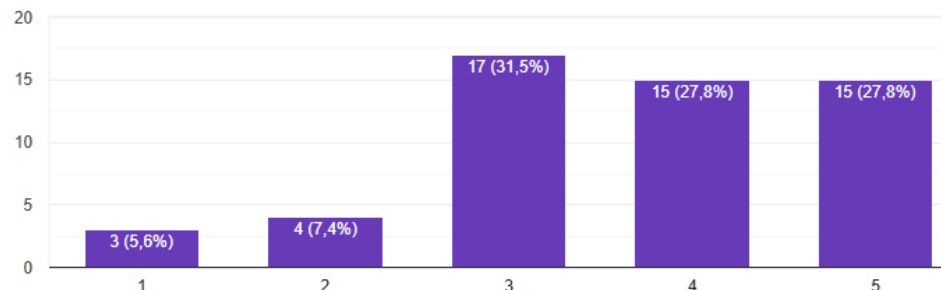

Рисунок 2 – Оцінка студентами власної здатності знаходити компромісні рішення у команді

50,9 % студентів вважають, що здатні вирішувати суперечки між членами групи (рис. 3). Здатність прогнозувати конфліктні ситуації сприяє ефективній спільній діяльності та дає змогу визначати лідера в команді без виникнення конфліктів.

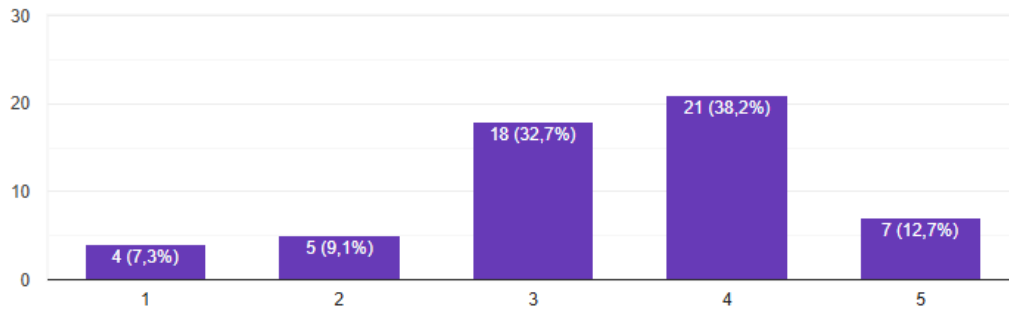

Рисунок 3 – Оцінка респондентами власної здатності вирішувати конфліктні ситуації в команді

Лише 40% респондентів вважають, що інші члени команди прислухаються до їхніх ідей, причому лише 9,1% упевнені в цьому повністю. Показник довіри також є невеликим: тільки 36,3% опитаних зазначили, що їм зазвичай довіряють важливі завдання. Характерно, що у цих категоріях переважають нейтральні відповіді (36,4%). Можна припустити, що значна частина опитаних студентів не повною мірою розуміє зміст цього показника.

Блок прийняття рішень демонструє наявність внутрішнього ресурсу для дій у критичних умовах: 50,9% респондентів зазначають спроможність швидко діяти у складних ситуаціях. Однак цей показник дисонує з низькою готовністю до делегування: лише 40% опитаних вважають, що їм легко розподіляти завдання між членами команди. Це свідчить про те, що навіть за умови прийняття рішення, студенти відчувають труднощі з його реалізацією через залучення інших людей.

Аналіз відповідей демонструє суб'єктивне сприйняття студентами власних можливостей у складних умовах: за самооцінкою респондентів, 50,9% опитаних вважають себе спроможними швидко приймати рішення у стресовій ситуації (рис. 4).

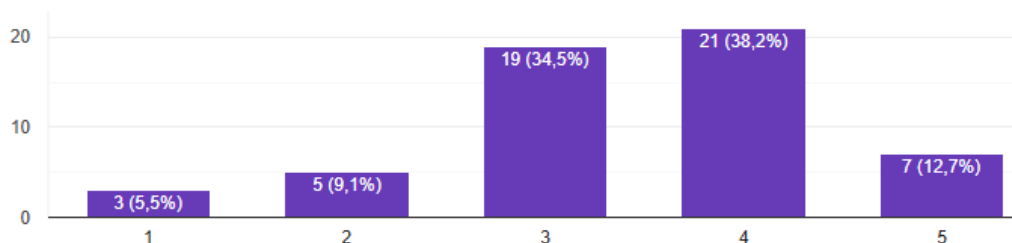

Рисунок 4 – Оцінка респондентами власної здатності приймати рішення у складних ситуаціях

Водночас спостерігається суперечність із низьким рівнем готовності до групової роботи. Лише 40% опитаних готові розподіляти завдання між членами команди. Це означає, що студентам простіше прийняти рішення самостійно, ніж організувати його виконання разом із колегами чи друзями

Висновки

Результати дослідження свідчать, що лідерський потенціал сучасних студентів виявляється насамперед у вмінні ефективно працювати в команді, а не в жорсткому управлінні нею. Високі показники за шкалою лідерства забезпечуються розвиненими комунікативними якостями, що дозволяє студентам бути успішними учасниками групової взаємодії. Проте низький рівень управлінських навичок і побоювання відповідальності вказують на те, що лідерство молоді наразі є швидше ситуативним, ніж професійно сформованим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Bass B. The Bass handbook of leadership: Theory, research, and managerial applications. N.Y.: Simon and Schuster, 2009. – 1465 p.

2. Пільганчук А., Кузьменко В. Розвиток лідерських якостей у майбутніх психологів. Гуманітар. вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький Державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди»: зб. наук. пр. 2012. Вип. 25. С. 412–415.
3. Огнев'юк В.О. Освіта у вимірі сучасної демографії. К.: Педагогічна думка, 2007. 360с.
4. Kotter J. Harvard Business School Press. Leading Change, Boston. 1996. – 208 p.
5. Дорожко І.І., Малихіна О. Є., Туріщева Л. В. Вивчення проблем розвитку лідерських soft skills компетенцій сучасних здобувачів ЗВО. 2024.

Ковальчук Ліза Петрівна – студентка групи КІТС-25м, Факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: lizakovalchuk21@gmail.com

Скидан Тетяна Миколаївна – студентка групи КІТС-25м, Факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: tanaskidan1@gmail.com

Гречановська Олена Володимирівна – керівник, доктор педагогічних наук, професор кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: stellamondo05@gmail.com

Kovalchuk Liza Petrivna – student of group CITS-25m, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: lizakovalchuk21@gmail.com

Skydan Tetyana Mykolaivna – student of group CITS-25m, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: tanaskidan1@gmail.com

Hrechanovska Olena Volodymyrivna – supervisor, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: stellamondo05@gmail.com